

1. Shale gas. British Geological Survey. URL: <https://www.bgs.ac.uk/geologyprojects/shale-gas/>
2. Редько Д. Питання руба: Чому Україна не згадає про свої запаси сланцевого газу?. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3335840-pitanna-ruba-comu-ukraina-ne-zgadae-pro-svoi-zapasi-slancevogo-gazu.html>
3. Regulating Water Security in Unconventional Oil and Gas / С. Staddon et al. Springer, 2019. ISBN: 9783030183424
4. Топалов М. Нульовий транзит: чи готова Україна зупинити транспортування російського газу. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/02/13/709812/>
5. Проблеми і перспективи нарощування видобутку газу в Україні: ресурсний потенціал і задачі його реалізації. *Нафта і Газ України*. URL: https://oil-gas.com.ua/statti/Problemy_i_perspektyvy_naroshchuvannya_vydobutku_hazu_v_Ukrayini_resursnyy_potentsial_i_zadachi_yoho_realizatsiyi
6. Ukraine makes itself independent of natural gas imports. *Energy-News for Europe - with a focus on Germany, Switzerland, and Austria - energate messenger.com*. URL: <https://www.energate-messenger.com/news/240054/ukraine-makes-itself-independent-of-natural-gas-imports>.

СОФІЯ МАРКОСЯН

студентка другого курсу освітньої програми
«Суспільне і приватне врядування», НаУКМА

ВПЛИВ ГРОМАДСЬКОГО АКТИВІЗМУ НА ХІД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Ключові слова: волонтерство, активізм, російсько-українська війна, мілітарна допомога, громадянське суспільство, благодійність

Мета: проаналізувати вплив діяльності волонтерів на забезпечення військових потреб та обґрунтувати ефективність

Виклад основного матеріалу. Волонтерство почало набирати обертів ще з початку Революції Гідності і тепер закріпилась інституційно на багатьох рівнях. Активізм став потужним засобом підтримки військових і цивільних осіб на лінії фронту та в зонах конфлікту, таким чином відіграючи важливу роль у безпековій

Стійкість екосистеми суспільного врядування: політика та комунікації

політиці держави. Війна вимагає національної стійкості, яку може забезпечити лише активна співпраця державних структур, особливо тих, що відповідають за сферу оборони, розвитку економіки та інфраструктури, Збройних Сил та громадського суспільства, представниками якого і є волонтери. Однак, на відміну від звичного сприйняття волонтерства, український приклад займає набагато вагомішу роль у структурі державних інститутів. Активісти виконують визначну роль у формуванні сучасної думки суспільства. Втім, окрім підтримки тилу, активісти все частіше доводять, що можуть краще виконувати роль координації матеріально-технічного забезпечення сил оборони за потребами, а також їм вдається збирати все більше грошей на благодійність та самостійно закуповувати конкретні військові потреби [4].

Однак однією із важливих тез мого дослідження є розкриття важливості того факту, що у цій війні не «все тримається на волонтерах». Така думка існує у суспільстві і її поява є доволі зрозумілою, проте необхідно із нею боротись, оскільки вона є однією із багатьох, що розколюють українське суспільство та підвищують бар'єр недовіри до влади. Тарас Чмут, військовий аналітик, морпіх, волонтер, Голова фонду «Повернись живим», неодноразово у своїх інтерв'ю вказує на те, що 1) Міноборони робить великі закупівлі та здійснюють величезний внесок у забезпечення та розвиток армії [1]; 2) волонтери просто не можуть забезпечити усе: вони не можуть мобілізувати людей та не можуть купувати боєприпаси, оскільки тут мова йде про мільярди доларів [2]. Втім він також вказує на окремі переваги волонтерів, що значно спрощує процеси у війську. Зокрема, пан Чмут говорить про принцип «тут і зараз»: організації, що не займаються надто великими закупівлями, можуть уникати проблем із бюрократією та залишатись гнучкими за будь-яких умов. Саме це дозволяє волонтерам закривати величезну кількість інших, не менш важливих запитів.

Проаналізувавши найефективніші благодійні фонди, що займаються мілітарною допомогою, я змогла виділити найбільш поширені напрямки роботи, серед них такі: аеророзвідка (дрони), зв'язок (радіостанції, антени,

ретранслятори, Starlink, голосові шлюзи), колективне піхотне озброєння (кулемети, гранатомети, міномети), пікапи, покращення територіальних сил ППО, ремонт техніки, снайпінг, оптика (тепловізійна, денна), технічні засоби розвідки, тактична медицина. Міноборони справді покриває велику частину цих потреб, однак, без праці волонтерів, особливо на початку повномасштабного вторгнення, коли «машина держави» лише починала запускатись та налагоджувала усі процеси, було б дуже складно говорити про будь-які успіхи з боку українського війська. За даними офіційної статистики БФ «Повернись живим» у період з 24.02.2022 до 01.04.2024 на рахунок фонду надійшло 2 153 255 947 грн, а це лише внесок однієї організації [3].

Повертаючись до принципу «тут і зараз», я хотіла б згадати про іще один дуже важливий внесок волонтерів. Діяльність організацій та фондів до повномасштабного вторгнення не надто залежала від державної політики. Якщо підготовку українського війська з боку влади можна оцінювати як не дуже ефективну, то ті організації, що усвідомлювали високі ризики загострення конфлікту із Росією, навпаки докладали значні ресурси для цієї підготовки. «Повернись живим» кажуть про активну роботу іще з 2017 року у сферах створення і розвитку сил територіальної оборони та модернізації протиповітряної оборони сухопутних військ. За словами керівника фонду у перший день війни усі ці проекти окупилися в 10-20 000 разів [2].

Незалежності та потужності волонтерам надають і бізнеси, що стали їх головною підтримкою. Така співпраця починається від регулярного фінансування та закінчується величезними проєктами: «Око за око» (БФ «Повернись живим» та «ОККО»), «Запакуй небо – прокачай ППО» (БФ «Повернись живим» та «Нова пошта») [9]. До того ж існують приклади, коли бізнесмени відкривають власні виробництва для допомоги військовим, наприклад, Олександр Яковенко — співвласник логістичного бізнесу Supramagine, що тепер займається перевезенням потреб військових із закордону, згодом запустив TAF Drones — military-tech-компанію з виробництва FPV-дронів та іншої техніки для ЗСУ, що

Стійкість екосистеми суспільного врядування: політика та комунікації

починала свій розвиток як волонтерська ініціатива та надавала усі вироблені продукти безкоштовно [2].

Іще одним важливим бізнес-партнером для розвитку армії є ІТ-галузь. За даними видання NV станом на 08.05.2023 у списку лідерів серед приватних компаній, що донанять, є 10 ІТ-компаній [10]. Окрім значної фінансової допомоги, вони безпосередньо впливають на хід війни завдяки удосконаленню технологій, що вже використовуються, та навчанню військових у галузі використання цих технологій. Марія Берлінська – засновниця та керівниця Victory Drones – найбільшого в Україні навчального проєкту для військовослужбовців. Вони створили продукт, який став базою для навчання як курсантів вищих військових навчальних закладів, так і представників СБУ, ГУР тощо. «Застосування технологій в умовах війни» – курс на платформі «Prometheus», що дозволяє готувати кадрів десятками тисяч в онлайн-форматі. Марія також говорить про ширший вплив своєї роботи: їх роль полягає не лише у створенні можливостей навчання, а й повноцінне лідерство у сфері, розбудова екосистеми, підвищення рівня експертизи у країні. Серед більш конкретних додаткових внесків керівниця виділяє комунікацію із державними органами, зміна законодавства для сприяння допомоги ЗСУ. Зокрема, волонтерам вдалось вплинути на прийняття Постанови Уряду від 10.03.2022 № 247 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань державного експортного контролю», що розширила коло суб'єктів, які на період воєнного стану мають можливість імпортувати в Україну товари військового призначення, та спрощено порядок реєстрації таких суб'єктів в Держекспортконтролі, отримання ними відповідних дозвільних документів [7]; внесення змін до підрозділу 2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з ввезення товарів для потреб виробництва та/або ремонту безпілотних систем; внесення зміни до розділу XXI «Прикінцеві та перехідні положення» Митного кодексу України щодо звільнення від оподаткування ввізним митом товарів для потреб виробництва та/або ремонту

безпілотних систем [6]; набуття чинності закону № 3411-IX "Про внесення змін до статті 4 Закону України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» щодо спрощення процедури списання військового майна», завдяки якому командири військових частин отримують реальні повноваження списувати під час дії воєнного стану військове майно своїм наказом (крім зброї) вартістю за одиницю військового майна або за одним актом вартістю до 1 700 000 гривень без затверджень та погодження з посадовими особами вищих рівнів, правоохоронними органами чи спеціальним правоохоронним формуванням у складі Збройних Сил України [8].

В українській історії сучасної війни є й специфічні кейси допомоги армії. Одним із них став славнозвісний проєкт «Народний Байрактар» від Благодійного фонду Сергія Притули, що 18 серпня 2022 року купив повний доступ Міністерству Оборони України до можливостей одного із супутників компанії ICEYE, що надає доступ до зображень критичних ділянок фронту із високою частотою оновлення. 25 листопада прес-служба ГУР МО повідомила, що Народний супутник допоміг виявити близько 2600 одиниць військової техніки росіян у 150 районів розміщення ворога на окупованих територіях України, на території держави-окупанта та її союзників [5].

Отже, Україна є прогресивною не лише у методах ведення цієї війни, а й у її процесах загалом. Не існує жодного випадку в історії, у якому населення могло збирати настільки значні суми на придбання засобів для війни. Сучасні події сприяли розвитку громадянського суспільства в Україні. Волонтери та активісти показали себе ефективними у питаннях допомоги армії, координування та забезпечення її потреб. Небайдужість українців, інститут громадянського суспільства доводить спроможність невеликої держави протистояти величезній воєнній машині. Війна це про внесок кожного, а волонтери та громадські організації гуртують суспільство навколо себе, аби акумулювати зусилля кожного в єдиний опір ворогу.

Список використаних джерел

Стійкість екосистеми суспільного врядування: політика та комунікації

1. Forbes Ukraine. Повернись живим: рекорди, скандали, Притула, кінець війни – Тарас Чмут – Країна героїв | *Forbes Ukraine*, 2022. Youtube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0pZip6Qc7ME> (дата звернення: 01.04.2024).
2. Forbes Ukraine. Чмут, Берлінська, Яковенко: суперволонтери, які змінили галузь допомоги – Перший мільйон. Спецвипуск, 2023. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MDc51xbAGCg> (дата звернення: 01.04.2024).
3. Звітність фонду «Повернись Живим» у період 24.02.2022-01.04.2024 - savelife.in.ua. URL: https://savelife.in.ua/reporting/?reportingType=%22transfer%22&date_from=%222022-02-24T10%3A00%3A00.000Z%22&date_to=%222024-04-01T09%3A00%3A00.000Z%22 (дата звернення: 01.04.2024).
4. Лазарева А., Тимошенко Л., Дракохруст Т. Волонтерський рух у безпековій політиці України: Воєнні дії та роль. 2024 с. 671-683 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/9038/9085>
5. Народний Байрактар. Благодійний фонд Сергія Притули. URL: <https://prytulafoundation.org/about/projects/archive/narodnij-bajraktar> (дата звернення: 06.04.2024).
6. Податковий кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 06.04.2024).
7. Закон «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань державного експортного контролю». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/247-2022-п#Text> (дата звернення: 06.04.2024).
8. Закон «Про внесення змін до статті 4 Закону України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» щодо спрощення процедури списання військового майна». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3411-20#Text> (дата звернення: 06.04.2024).
9. Проекти «Повернись живим». savelife.in.ua. URL: <https://savelife.in.ua/projects/#start> (дата звернення: 01.04.2024).
10. Які приватні компанії найбільше донатять на ЗСУ та гуманітарні потреби: дослідження. Happy Monday. URL: <https://happymonday.ua/yaki-kompaniyi-najbilshe-donatyat-na-zsu> (дата звернення: 06.04.2024).

ДАР'Я ПИСАРЕНКО

студентка другого курсу освітньої програми
«Суспільне і приватне врядування», НаУКМА

ПОЛІТИКА ВЛАДИ ТА РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕСІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ/ВЕТЕРАНОК В УКРАЇНІ